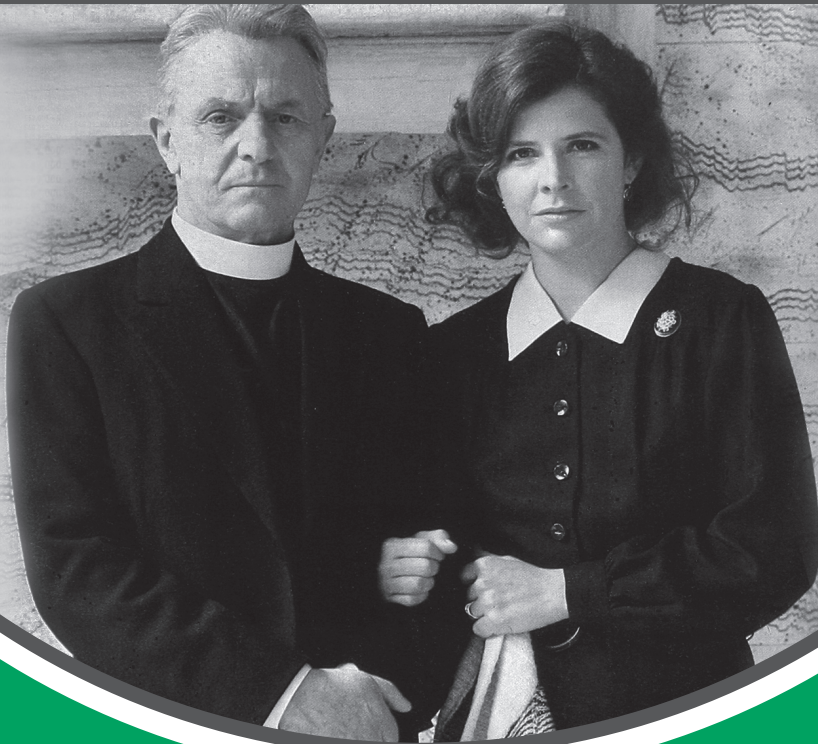

mariënbuurg

Tijdschrift voor kritisch katholieken | nr.5 - december 2009

Hebben we eigenlijk nog wel **priesters** nodig?

Impressies van een **congres**

Terugblik en vooruitblik van een **zoekende pelgrim**

Bisdom **ruimt** parochies op

Spagaat van gezag, geloven, geweten

Extra ingevoegd de Special:

DE KERK ALS GASTENHUIS EN HERBERG *Over een nieuwe vorm voor gemeenten en parochies*

MARIËNBURG is een uitgave van de gelijknamige vereniging van kritisch katholieken en verschijnt vijfmaal per jaar.

Overname van artikelen is toegestaan mits voorafgaand contact met de redactie.

© 2009 Mariënbu

ISSN 1878-8734

Website

[Redactie](http://www.mariënbu</p></div><div data-bbox=)

Lambert van Gelder, red.-secr. en eindredacteur
Leon Goertz, redacteur
Jacques van Leeuwen, redacteur
Damiaan Meuwissen, redacteur

Redactie-adres

Per post: Archipelstraat 286, 6524 LR Nijmegen
Per email: redactie@mariënbu

Vormgeving

N-ything Design, Boxmeer

Technische realisatie

Drukkerij Berne, Heeswijk

Abonneren

Abonnementsprijs € 15,- per jaar
Abonnement gecombineerd met lidmaatschap van de vereniging Mariënbu € 25,-
Lidmaatschap van de vereniging zonder abonnement: € 10,-
Abonnementenadministratie: zie Secretariaat
Betaling van contributie, abonnementen en giften via Rabobank 32.99.21.568.

Betaling via automatische incasso heeft de voorkeur.

Zie verder de invulbon achterop dit nummer.

Bestuur Mariënbu

Erik Jurgens, voorzitter, 020-6761646
Tammo ten Berge, secretaris, 030-2284805
Dominic Brügemann, penningmeester, 0528-231730
Henk Baars, 070-3596817
Email: bestuur@mariënbu

Secretariaat

Postbus 675 - 3800 AR Amersfoort
Tel. 033-4690070
Email: secretariaat@mariënbu

3 GOED GELEZEN
Redactioneel

4 IMPRESSIES VAN HET
MARIËNBURG-CONGRES
Damiaan Meuwissen

7 BISSCHOP RUIMT
PAROCHIES OP
Christian Modehn

9 HEBBEN WE
EIGENLIJK NOG WEL
PRIESTERS NODIG?
Lambert van Gelder

SPECIAL:
**DE KERK ALS GASTENHUIS
EN HERBERG**

*Over een nieuwe vorm
gemeenten en parochies*

Jan Hendriks

13 EEN STEUN IN DE
RUG MET 'TIME OUT

14 ZELFPORTRET
VAN EEN ZOEKENDE PELGRIM
Jan Langelaan

16 SPAGAAT VAN
GEZAG, GELOVEN,
GEWETEN
Damiaan Meeuwissen

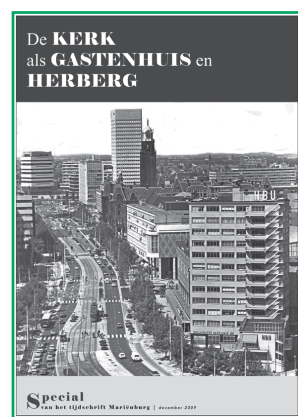
20 LEZERS SCHRIJVEN MEE

COLUMNS:

19 *Op de keper: 'Daarom, Désanne, noem ik mij
katholiek!'*

24 *Achterzij: Overstap*

Het volgend nummer verschijnt half februari 2010.
Bijdragen graag uiterlijk 20 januari aan het redactie-adres.

GOED GELEZEN

Dit laatste nummer van deze jaargang is extra dik. Wanneer we onze financiën een beetje in de gaten blijven houden, zal dit, tenzij een grootmoedige sponsor opdaagt, wel een uitzondering moeten blijven. Maar deze dikte wijst er wel op dat, behalve dat ‘Mariënborg’ goed gelezen wordt (wat wij graag aannemen, al kunnen we dat niet controleren), het blad de lezers ook tot activiteit brengt. In dit eerste jaar in de vernieuwde vormgeving hebben wij opvallend veel reacties en discussiebijdragen gekregen. Niet alleen complimenten voor de verschijningsvorm van het blad, maar ook langere en gedegen reacties en spontaan aangeboden eigen bijdragen. Zie bijvoorbeeld blz. 14 en de talrijke lezersbrieven op blz. 20 en volgende. Sommige ingezonden artikelen hebben zelfs de lengte van een hele Special. Het systeem van Specials blijkt overigens erg in de smaak te vallen. Hoewel wij uiteraard niet op alle brieven uitgebreid kunnen ingaan, proberen we dat toch steeds bij minstens één ervan te doen, zoals nu op blz. 16. We verwachten daarmee de discussie te bevorderen.

Een en ander in de lijn van wat het Mariënborgbestuur voor ogen staat. Voorzitter Erik Jurgens schreef daarover in het eerste nummer, dat het bestuur had “besloten om ‘de bevordering van het openbare debat’ tot een van de kernpunten van zijn beleid te maken. Een debat met name tussen de gelovigen, maar ook met anderen.” Debat waarover? Hij noemde drie soorten onderwerpen “die ons als kerkgemeenschap bijeenhouden (of juist verdelen!)”, namelijk de kerkorde, de leerstellingen, en de morele voorschriften.

Als redactie proberen ook wij hieraan onzerzijds een bijdrage te leveren. En we zullen dan niet aarzelen om bij tijd en wijle een opzienbarende vraag of stelling te lanceren (zoals op blz. 9), niet zozeer om een laatste woord te spreken maar om een discussie te entameren over die onderwerpen die kritisch katholieken, die Mariënborgers willen zijn, ons inziens zouden dienen te interesseren. Ook over religieuze en/of kerkelijke onderwerpen, zeker nu de vaderlandse media daaraan steeds minder belangstelling voor hebben. Behalve als het wat sensationeel is, zoals de bevinding in Nijmegen dat God de wereld niet heeft geschapen, of de bevinding in het Vaticaan dat anglicaanse priesters die naar de katholieke kerk overstappen gewoon, gehuwd en wel, priester kunnen blijven.

Enkele dagen geleden hebben bestuur en redactie in een gezamenlijke vergadering de eerste vernieuwde jaargang in deze geest geëvalueerd en een voorzichtige planning gemaakt voor het nieuwe jaar. Daarbij is ook besloten om in de even maanden met ‘Mariënborg’ te verschijnen, behalve in de zomervakantie. Concreet betekent dit vijfmaal per jaar. En voor de lezers, meelezers en mededebatteerders een deadline in de laatste week van de oneven maanden.

Zowel voor de even als de oneven maanden van het nieuwe jaar wensen wij allen een gezonde recessie, daaraan voorafgegaan door vredige kerstdagen en een kritische jaarwisseling.

VRIJHEID & VERANTWOORDELIJKHEID

Tijdens het zogeheten Lagerhuisdebat konden de congresgangers zich uitspreken vóór of tegen verschillende stellingen. Voor- en tegenstanders moesten elk een eigen groep vormen. Wie tijdens het debat van mening veranderde, diende naar de andere groep over te steken. Achtereenvolgens kwamen deze stellingen aan de beurt:

1. Christenen zijn betere mensen.
2. Het is goed dat de paus regelmatig ethische normen oplegt.
3. Als iedereen zich houdt aan de kerkelijk ethiek, hebben we een betere samenleving.
4. Ethiek gaat vooraf aan het geloof.
5. Godsdienst is de enige bron voor ethische opvattingen.
6. De kerk moet zich duidelijker laten horen in het integratiedebat.
7. Ethische regels worden altijd achterhaald.
8. Armoedebestrijding moet in de tien geboden worden opgenomen.
9. Christenen moeten pleiten voor het recht op euthanasie.

Het valt me iedere keer op dat de Mariëburgers niet alleen kritisch zijn, maar ook veel te melden hebben. Enkele impressies van het Mariëburg-Congres.

Amersfoort, 31 oktober. Congreslocatie De Eenhoorn binnen, inschrijven voor het keurig georganiseerde Mariëburg-congres, netjes gaan zitten aan gezellige ronde tafeltjes. Elkaar weerzien met koffie en cake. Maar een teken werd al ras gegeven en toen verplaatste het nog jeugdige gezelschap zich gezwind naar boven, waar orgelachtig pianospel ons in de stemming bracht. Henk Baars heette ieder geestdriftig welkom en als gelovigen hoorden we ons opnieuw ten volle bemind door de voorzitter. Twee inleiders met discussie, een zware ochtend.

Als eerste spreekster Désanne van Brederode: verfijnde intuïties, subtiele inzichten. Ze verhaalde hoe bij haar thuis reeds kwesties rond geloof, celibaat e.d. uitvoerig aan de orde waren en het bevreedde haar dan ook dat bijvoorbeeld ons blad daar nog steeds mee bezig is. Lopen we als Mariëburg niet erg achter? Wat willen we nog met die RK Kerk? Waarom niet gewoon weggaan nu we zoveel (voor haar tenminste overbekende) kritiek hebben?

Désanne hakte er stevig op in en vond ook dat we als Mariënburg maar eens wat meer zelfkritiek moeten hebben. We zouden veel moderner moeten zijn, betoogde ze, en het verbaasde me dan ook dat moderneren als Hans Küng en Habermas bij haar niet ter sprake kwamen. Wel erg uitvoerig Kierkegaard, toch niet zo recent.

Gouden kans

Helaas las ze veel te snel haar veel te lange tekst voor, zodat niet iedereen alles kon volgen. Hopelijk krijgen we haar tekst snel in handen (en niet via een site of zoiets), net zoals die van Paul van Tongeren trouwens. Diens voordracht beviel me veel beter, rustig, duidelijk en professioneel werden de betekenis van de ethiek en de rol van de Kerk uiteengezet. (Het ligt in de bedoeling om beide teksten in dit blad te publiceren als Special in het eerste nummer van 2010 – Red.). Van een flinke discussie over beide voordrachten kwam echter nauwelijks iets terecht. Er werden enkele opmerkingen gemaakt, maar een thema als vrouwen met een relatie met een priester werd heel traditioneel afgekappt. Jammer, het was een gouden kans om door te praten;

Paul van Tongeren

tijdgebrek lijkt mij nooit een argument. De twee sprekers van kaliber hadden, zo dunkt me, een grondige discussie verdiend. Misschien was een verdeling van de voordrachten over de dag beter geweest. Het valt me iedere keer op dat de Mariënburgers niet alleen kritisch zijn, maar ook veel te melden hebben. Tijdens de ochtend werden regelmatig stemmige Oosterhuis-liederen gezongen,

plechtig en serieus, maar ik begreep niet helemaal waarom eigenlijk. De lunchpauze brachten we heel gezellig door aan de reeds bekende tafeltjes, samen met verwante zielen. Het viel me opnieuw op hoe aardig en vriendelijk iedereen steeds was en hoe eenvoudig het bleek om snel tot pittige discussies te komen. Hartverwarmend.

Koorgebed

Maar dan de middag. Het zou me niet verbazen als velen hadden gehoopt op eindelijk een goede discussie over de thema's van het congres. Het liep echter anders. We moesten in twee groepen tegenover elkaar gaan zitten en ik dacht (hoe kom ik erop?) dat we nu in koorgebed de Vespers (of liever de Nonen) zouden zingen. Maar neen, een vlijtige debatleider legde ons het niet bestaande Engelse parlement uit, hij bedoelde natuurlijk het Britse. Wij zouden op dezelfde manier gaan debateren. Er werden allerlei aandoenlijke stellingen geprojecteerd, bijvoorbeeld "Christenen zijn betere mensen dan niet-christenen" of "Het is goed dat de paus regelmatig ethische normen oplegt" enzovoorts. Daarover zouden beide kampen

moeten discussiëren. Een experiment blijkbaar, maar ik weet niet zeker of het geslaagd genoemd mag worden. De ene stelling was immers nog ongenueanceerder of banaler dan de andere. Een onderschatting van de kwaliteit van de aanwezigen, een echte discussie leek dan ook vrijwel uitgesloten. De olijke debatleider vroeg deze of gene steeds naar naam en 'waar komt u vandaan?' en ontlokte dan een *statement* over de stellingen waarbij hij zelf een reeks vraagjes in petto had. Het gevolg was een heen en weer geloop en gedraaf, afhankelijk of men voor of tegen iets was. Ik vond het een vreemde vertoning, ondanks de gemakkelijke incidentjes af en toe. Meer iets voor scholieren of simpele zielen, maar niet voor een volwassen gezelschap kritisch katholieken. Of juist wel? Vrijheid en verantwoordelijkheid, het congressthema, kwamen niet aan de orde en een serieuze discussie over de beide inleidingen van de ochtend al helemaal niet. Nogmaals, dit is jammer. Ik neem me dan ook voor op de beide voordrachten nog eens grondig in te gaan.

Aangrijpende momenten

Toen het feestje afgelopen was werd een Dienst, een Viering van Vrijheid en Verantwoordelijkheid gehouden. Met alle waardering voor de goede bedoelingen en erkennend dat er aangrijpende momenten aan zaten, vind ik toch dat een dergelijke dienst in de Eenhoorn niet thuishoort. Ze past niet tijdens een congres waar een debat moet worden gevoerd. Vroeger werd na afloop van een conferentie een H. Mis gevierd en zo kan men – wanneer men dat per se wil – ook nu *na afloop* een dienst houden, maar *niet als onderdeel* van de conferentie. Ik ben bang dat de aanwezige sympathisanten dit evenmin hebben begrepen. Enfin, dit zijn enkele nogal kritische impressies en dat spijt me eigenlijk, want velen hebben zich voor deze dag ingezet en die verdienen natuurlijk alle lof, waardering en vooral dank. Ik volg echter de oproep van Désanne van Brederode om ook kritisch te staan ten aanzien van onze eigen activiteiten. Ik hoop daarom dat er nog veel conferenties zullen volgen, met vooral scherpe debatten.

Désanne van Brederode

EEN BOOM AAN DE HORIZON

Er was eens een boer die drie zonen had van wie hij veel hield. Hij werd echter wat ouder en moest beslissen welke van zijn zoons het land en alle bezittingen zou erven. De boer besloot om alle drie zoons dezelfde kans te geven en nam ze mee naar de akker. Daar vertelde hij hun dat degene die aan de andere kant van de akker zou komen via de meest rechte lijn, het bedrijf zou erven. De oudste mocht beginnen. Hij begon te lopen, keek nu en dan om en stuurde bij. De tweede die dat zag, besloot om achterstevoren te lopen. De derde zoon nam een boom aan de horizon in het vizier en liep er recht op af. Hij won.

Begin september las ik in het Brabants Dagblad dat de getalenteerde jonge priester René Wilmink binnenkort middelbare scholen gaat bezoeken met het doel leerlingen de ogen te openen voor de mogelijkheid om priester te worden. Omdat ik meen te weten van welke kant de wind waait, doet mij dit denken aan een leerkracht die anno 2009 vrolijk de Oude Katechismus uit de kast haalt en er in zijn klas welgemoed mee aan de slag gaat. Over een nieuwe geboorte gesproken ... Doodgemoedereerd, net als altijd, vasthouden aan wat was, en net doen alsof er niets aan de hand is, en nog maar steeds niet toegeven dat het met talrijke kerkelijke vormen en gebruiken hélemaal over is, voorbij; het hart van de moderne mens raken ze van geen kant meer. Van diezelfde kerk mogen wij geen euthanasie plegen, dus we ondernemen intussen niks ingrijpends. Wat we dan wel doen, is het openen van de kast vol verouderde spulletjes om er, met wanhoop in de ogen, nog maar weer eens wat uit te toveren in de hoop dat we daarmee dan misschien voor een nieuwe geboorte kunnen zorgen. En er ligt nog veel in die kast, hoor: bisschoppen, biechten, missen, gebeden, liturgische kleren, liturgieboekjes van vorig jaar, priesterboorden, regioparochies, kerkelijke wetboeken, Laus Deo's, en ga zo maar door.

Uit boeken als 'Metamorfose' van Erik Borgman en 'Een seculiere tijd' van Charles Taylor hadden we al lang kunnen weten dat christelijk geloven bezig is om in onze moderne wereld volstrekt nieuwe vormen te zoeken en dat de kans groot is dat wij er zowat niets in ontdekken waar wij, van vroeger uit, bij 'kerk' aan plegen te denken. Deze auteurs veren op, overal waar ze uitingen zien als vertalingen van eigentijdse geraaktheid van mensen door Transcendentie, gepaard aan een radicale en ontfermende openheid naar de wereld van vandaag. In die uitingen zien ze voor hun ogen gebeuren wat die timmermanszoon uit Nazaret misschien wel bedoelt als hij zegt: Als je gaat ploegen en je kijkt steeds maar achterom, dan ben je niet geschikt voor het Koninkrijk van God. Of het nieuwe vormen van kerk zijn of misschien worden, weet ik niet, maar aan Amnesty en Greenpeace komt niet één stola te pas. De derde zoon nam een boom aan de horizon in het vizier en liep er recht op af. Hij won. Voor hem werd er iets nieuws geboren. Zalig kerstfeest!

Huub Schumacher

PASTORAAL STATEMENT

De congresdeelnemers hebben ingestemd met het volgende, door het bestuur voorgestelde pastoraal statement:

In verschillende parochies is sprake van verschraving van pastorale zorg, van liturgische beknopting en van een beperking van de inzet van vrijwilligers tot de meer materiële gang van zaken. Een en ander vaak in de context van fusies tussen parochies. Centraal staan de priesters, vrouwen blijven uitgesloten van kerkelijke ambten en wie niet kan aarden in het heteroseksuele eeuwigdurende huwelijk zal het weten. Het leven van die geloofsgemeenschappen verschaalt tot kerkelijke bijeenkomsten onder leiding van priesters die de mis komen opdragen. Pastorale zorg en barmhartigheid is zoek geraakt. Mariënborg is teleurgesteld dat de situatie zich zo heeft ontwikkeld. Wij roepen gelovigen daarom op zelf de verantwoordelijkheid te nemen door deze problemen regelmatig aan de orde te stellen in parochiebijeenkomsten. Wij adviseren de betreffende parochianen ook om contact en samenwerking te zoeken met parochies waar het wel lukt om een bloeiende geloofsgemeenschap in stand te houden.

In het Franse bisdom Poitiers krijgen leken de leiding van de geloofsgemeenschappen. Daar komt het antwoord op de kerkcrisis ‘van onderop’.

BISDOM RUIMT PAROCHIES OP

“Het verleden is zo rustgevend, omdat het dood is.”

Aartsbisschop Albert Rouet van Poitiers in West-Frankrijk, houdt van duidelijke taal als hij te spreken komt over de ‘parochiële geloofsgemeenschap’ als organisatiestructuur van het kerkelijk leven: die is voor hem achterhaald. “Bij de parochies ging het sinds eeuwen om macht. De priesters beslisten alles. Tegenwoordig zijn ze nog meer overbelast. Ze moeten voortdurend missen opdragen. Een fundamentele vernieuwing is zo niet mogelijk.”

Tegen het jaar 2017 zullen er in het aartsbisdom Poitiers nog veertig priesters zijn van onder de 65 jaar. Het gebied van het aartsbisdom telt zo’n 750.000 mensen, het aantal katholieken zou in de buurt van 670.000 liggen, maar nauwkeurige statistieken zijn er niet. Vanwege de strikte scheiding van kerk en staat in Frankrijk worden exacte gegevens ten aanzien van de individuele religie niet vrijgegeven.

Albert Jean-Marie Rouet (73), en met hem een grote kring van leken en priesters, staat afwijzend tegenover de in alle andere bisdommen (en in tal van andere landen) inmiddels gebruikelijke ‘structurele aanpassingen’, waardoor een priester de ene na de andere parochie erbij krijgt. “Wij willen niet dat parochies hun zelfstandigheid verliezen en plotseling aanhangsels worden van grotere eenheden”, aldus Rouet. Na uitvoerige beraadslagingen op twee diocesane synoden is het besluit genomen om het kerkelijk leven fundamenteel een nieuwe vorm te geven.

Met een uitdrukkelijke verwijzing naar Latijns-Amerika staan nu al twaalf jaar de ‘basisgemeenschappen’ centraal. In de plaats van de parochies zijn er talrijke *communautés locales* gekomen. Dat zijn er tot nu toe al ruim 300 en ze worden elk door een eigen team van vijf leken geleid. Twee teamleden, vrouwen of mannen, worden door de eigen gemeenschap gekozen, de drie anderen worden door een diocesane commissie aangesteld op basis van hun vaardigheden en belangstelling. Verkiezing of aanstelling zijn voor drie jaar, met de mogelijkheid van een eenmalige verlenging.

Op deze manier kan een brede kring van geïnteresseerden de

kans krijgen om verantwoording op zich te nemen. Van het woord ‘leek’ houdt men niet in Poitiers. Men spreekt liever van het ‘Godsvolk’, waarin alle gedoopten gelijke rechten en plichten hebben. De specialisatie in ambten komt pas op de tweede plaats.

Aartsbisschop Rouet wil met zijn ‘Godsvolk’ een tot dusverre in Europa uniek model realiseren: Leken nemen ter plaatse de verantwoording voor hun geloofsgemeenschap. “Het hele project heeft één vooronderstelling die de doorslag geeft: wij vertrouwen erop dat de leken in staat zijn om hun algemene priesterschap, dat ze bij de doop hebben ontvangen, op creatieve wijze te beleven. Iedere man en iedere vrouw moet ervaren: Ik ben wat waard, men rekt op mij, men heeft mijn heel bijzonder talent nodig.”

Wanneer een team de verantwoording op zich neemt, bijvoorbeeld voor een geloofsgemeenschap in een dorp, krijgt het een officiële zending van de bisschop, want dan pas oefenen die vijf gemeenschapsleidsters en -leiders een ‘erkend ambt’ uit. Tijdens de plechtigheid in de kathedraal, waar de zending plaatsvindt, houden zij samen met

Aartsbisschop
Albert Jean-Marie
Rouet van Poitiers.

hun aartsbisschop de bisschopsstaf vast, ten teken dat zij nu deelhebben aan de verantwoording voor hun kerk.

De effecten van deze manier van kerkbeleving vanaf de basis zijn duidelijk te zien. Zeer veel kinderen hebben belangstelling voor het godsdienstonderricht in het gemeenschapshuis, er zijn veel gespreksgroepen, er is armenzorg, begrafenisplechtigheden worden verzorgd. Alles wordt georganiseerd door het leidinggevende team, samen met andere vrijwilligers. Elke zondag is er een Dienst van het Woord. De dorpskerk hoeft dan ook niet gesloten te worden, met de mededeling dat de dichtstbijzijnde heilige mis tien kilometer verder plaatsvindt in de 'hoofdkerk'. De kerkgemeenschap is ter plaatse bereikbaar, als een goede buur. Om de twee of drie weken komt de dienstdoende pastor voor de eucharistieviering. Hij woont in de grootste plaats van de omgeving. Van daaruit worden de basisgemeenschappen in een grotere 'sector' bij elkaar gehouden en de verschillende sectoren vormen samen dan een 'territorium'. Helemaal zonder bestuursbegrippen komt men er zelfs in Poitiers dus niet vanaf. Maar structuren hebben daar het enige doel dat er steeds nieuwe

basisgemeenschappen kunnen ontstaan, ook in de steden. De universiteitsstad Poitiers zelf heeft 85.000 inwoners. Ook daar wacht men zich ervoor om een kerk te sluiten. In de vroegere parochies ontstaan nu veeleer talrijke basisgemeenschappen, die ook in privé-huizen samenkomen. De priester is niet in eerste instantie de 'specialist voor cultus en sacramenten', maar ook de competente theoloog. Hij draagt zorg voor de verder scholing van de basisgemeenschappen, hij is de zielzorger, geeft spirituele en organisatorische ondersteuning bij de verbinding van de gemeenschappen met het bisdom en de wereldkerk. De vormgeving van de kerk vanuit de basis heeft gevolgen voor het sociale leven in de dorpen en steden. Want door de vraag hoe arme en oude mensen het best geholpen kunnen worden, komt het pastorale team nauwer in contact met maatschappelijke organisaties en hulpinstanties ter plaatse of in de regio. En als de dorpskerken regelmatig open gehouden worden, duikt steeds weer de vraag op: Kan de kerk ook niet voor iets anders benut worden? Voor concerten wellicht of voor tentoonstellingen? Het meest verheugt zich de aartsbisschop erover, dat ook mensen die de kerk de rug hebben toegekeerd, af en toe er weer belang in stellen om deel uit te maken van het leidinggevende team. "Zij merken: Er is in de kerk ruimte vrij voor een vormgeving, waar ze op hun wijze een eigen inbreng kunnen hebben."

Tot op heden heeft geen ander Frans bisdom de goede ervaringen van Poitiers nagevolgd. Dit model vergt namelijk in feite wel veel werk en vraagt bovendien de moed om oude structuren af te schaffen. Want in de komende tien jaar zal het aantal beschikbare priesters aanmerkelijk kleiner worden. In het bisdom Belfort zullen in 2017 nog zeven (!) priesters onder de 65 zijn, in het bisdom Verdun negen, in Le Havre vijftien. De eens almachtige 'cleruserkerk' nadert in Frankrijk definitief haar einde. Kerkrechtelijk hebben de katholieken in Poitiers zich ingedekt tegen de Romeinse rem. Ze herinneren aan canon 516, paragraaf 2 van het kerkelijk wetboek, waar staat: "Als een gemeenschap niet als parochie opgericht kan worden, dan kan voor de zielzorg aldaar op een andere wijze gezorgd worden." Of deze kerkrechtelijke ondersteuning van deze toch wel revolutionaire onderneming afdoende is, zal over twee jaar blijken, wanneer aartsbisschop Albert Rouet met pensioen gaat. Een opvolger kan namelijk, weten we, het werk van zijn voorganger met één klap ruïneren. Daarvan zijn wereldwijd talrijke voorbeelden te noemen. Maar de basis in Poitiers wil zelfbewust op de nieuwe weg voortgaan.

© Publik-Forum/Mariënburg. Christian Modehn (1948) is freelance journalist, werkt voor Duitse media als ARD-TV en ARD-Kultur Radio en voor het oecumenische tijdschrift PUBLIK FORUM. Hij is gespecialiseerd in religieuze en filosofische zaken. Hij woont in Berlijn. Onlangs publiceerde hij een forse bijdrage over de 'politisch-theologische Optionen Joseph Ratzingers' in de bundel "Rolle rückwärts mit Benedikt", een uitgave van PUBLIK FORUM.

Zij houden samen met hun aartsbisschop de bisschopsstaf vast.

Voor het Jaar van de Priester ontwierp het Vaticaan een logo, zowel theologisch als medisch onverantwoord.

“O, hoe groot is de priester! ... Als hij zichzelf zou verstaan, zou hij sterven ... God gehoorzaamt hem: hij spreekt twee zinnnetjes uit en op zijn woord daalt de Heer van de hemel af en laat zich omsluiten door een kleine Hostie...” Deze iets-meer-dan- ‘one-liner’ wordt toegeschreven aan de in 1925 heiligverklarde Franse pastoor van Ars. Of dit: “Laat een parochie twintig jaar lang zonder priester, en men zal daar de dieren aanbidden.” Wat doen we nog met dit soort theologie?

HEBBEN WE EIGENLIJK NOG WEL PRIESTERS NODIG?

De 150ste sterfdag van Jean Baptiste Marie Vianney (1786-1859), de heilige dorpspastoor van het Franse Ars-sur-Formans bij Lyon, heeft paus Benedictus XVI benut om een ‘Jaar van de Priester’ in te stellen. Hij opende dat op 19 juni van dit jaar, de kerkelijke feestdag van het Hart van Jezus, en dat jaar zal duren tot de gelijknamige feestdag in 2010, wanneer duizenden priesters in Rome verwacht worden voor een internationale eucharistieviering op het Sint Pietersplein. Alles onder het motto van de “roerende formulering” (aldus de paus in zijn brief aan alle 400.000 r.-k. priesters ter wereld) van diezelfde pastoor: “Het priesterschap,

dat is de liefde van het Hart van Jezus.” Vaticaanse grafisch ontwerpers hebben een medisch en theologisch onverantwoord logo bij dit jaar ontworpen.

Een dure vergissing

Meestal werken zulke jaren-van-het-een-of-ander niet erg (wat was er bijvoorbeeld aan bijzonders te beleven in het onlangs afgesloten Paulus-jaar?), maar niettemin probeert het r.-k. hoofdbestuur het

Italië: al zingend dragen priesters in processie een relikwiehouder rond in de vorm van het hoofd van een vrouw; dit ter ere van de heilige Fina, op wier feestdag dit de 'taak' van deze priesters is.

toch maar weer eens met het *Jaar van de Priester*. En de reden is duidelijk: het gaat bergaf met de r.-k. gelovigheid. Het aantal kerkbezoekers daalt op steeds meer plaatsen tot onder de tien procent; priesters leggen hun ambt neer; zij die blijven, lopen vaker de kans om geëtiketteerd te worden als 'sexueel misbruiker', 'praktiserend homo', 'schandalige pedofiel' of 'schijn-celibatair'; en er melden zich veel te weinig nieuwe jonge krachten. Zo neemt het priestertekort alsmat toe, worden niet-celibataire pastoraal medewerk(st)ers slechts met tegenzin toegelaten, worden wereldwijd parochies opgeheven en samengesmolten, worden kerken gesloten of afgebroken.

Naargelang hun interpretatie van deze toestanden spreken de deskundigen van een roepingencrisis, van een ambts- of priester crisis, van een kerk- of een geloofscrisis. En vragen ze zich bijvoorbeeld af of de paus in plaats van het 'Jaar van de Priester' niet beter een 'Jaar van de Bisschop' had kunnen uitroepen, en dat onder patronage van bijvoorbeeld iemand als wijlen aartsbisschop Oscar Romero van San Salvador. Maar de (althans in Nederland) reëel bestaande bisschoppen crisis is vooralsnog blijkbaar nog niet rijp voor een eigen Jaar.

Met zijn juni-brief over het 'Jaar van de Priester' prefereert de paus klaarblijkelijk de diagnose 'priester crisis'. En met zijn vrome verhandeling

over de nog vromere Vianney en met zijn reeks citaten van deze boerenpastoor van ruim anderhalve eeuw geleden wekt Benedictus XVI de schijn de priester crisis te willen bezweren en het priesterschap in zijn volle traditionele glorie te herstellen. Een vergissing die de R.-K. Kerk de komende decennia wel eens duur kan komen te staan.

Nostalgisch betoog

Want "elke tijd moet zoeken naar een eigentijds priester model", reageerde de kardinaal-aartsbisschop van Mechelen-Brussel, Godfried Danneels, op het pauselijke priester jaar plan. Het hanteren van de (parochiële) herders staf is heel anders geworden, anderhalve eeuw na de pastoor van Ars, vond hij, en "het is best mogelijk dat het weiland waarop de kudde nu moet grazen, andere grassoorten biedt, dat de wolven die de kudden bedreigen ook in een andere vacht rondlopen: de secularisatie, de consumptie, het individualisme en de relativiserings drift."

Andere grassoorten:... de opheffing van de celibaatsverplichting, de rehabilitatie van gehuwde priesters, de figuur van de deeltijd- en van de voltijd priester voor een bepaalde termijn, de toelating van de vrouwelijke en mannelijke leken tot kerkelijke ambten. Toegegeven: een pauselijke brief van dit kaliber zou meer weg gekregen hebben van een zinnige encycliek.

Aan een pauselijk schrijven van een dergelijke allure heeft Benedictus XVI zich echter niet gewaagd. Om de kritiek te vermijden dat hij in zijn brief het hele Tweede Vaticaans Concilie zou zijn vergeten, verlaat hij (helaas slechts tweemaal) zijn nostalgisch betoog over Vianney om de priesters aan te moedigen dat ze "de eigenwaardigheid van de leken en het

aandeel dat zij hebben in de zending van de kerk erkennen en bevorderen" en dat ze "de veelvoudige charima's van de leken, eenvoudige en meer belangrijke, met geloofszin opsporen, vreugdevol erkennen en zorgvuldig koesteren." Slechts twee citaten uit het Conciliedocument *Presbyterorum Ordinis*. De titel van dit document heeft op zich al een veelbetekenende geschiedenis. Boven het conceptdocument stond oorspronkelijk *De sacerdotibus*: Over de priesters. Maar het Concilie besloot om de dogmatische Constitutie over de Kerk als Volk Gods eraan te laten voorafgaan, waardoor het zogenoemde 'algemeen priesterschap' van de gelovigen (door de doop) beter *in the picture* kwam en de kerkelijk ambten eenvoudige 'bedieningen' werden. Het document kreeg ook een andere titel: *Presbyterorum Ordinis*: de 'orde' c.q. stand van de (oudere) ambtsdragers. Na het Concilie heeft het Vaticaan consequent geprobeerd dit te doen vergeten door *à tort et à travers* te blijven spreken van 'sacerdotes'. Ook het huidige Jaar van de Priester heet 'in het Vaticaan' *Annus Sacerdotalis*.

Afgetuigde drommel

Bij de uitbouw van hun religie en de ontwikkeling van de verschillende ambten hebben de vroege christenen de specifieke naam voor de functie van hun liturgische voorgangers en trouwens ook de bijbehorende kledij gekopieerd uit de religie van de Romeinen. *Sacerdos* was de man 'die heilige dingen (*sacra*) doet'. Dat daar geen bijbelse reminiscenties aan te pas kwamen, is niet verwonderlijk, want het Nieuwe Testament heeft geen goed woord over voor de (in die dagen uiteraard alleen joodse) priesters. In de parabel van de barmhartige Samaritaan laat Jezus zo'n priester met een boog om die afgetuigde drommel heenlopen. Bij de apostelen en leerlingen van Jezus waren geen priesters, hij heeft niemand ooit in die functie benoemd, aangesteld of gewijd, ook niet tijdens het Laatste Avondmaal, ook niet na zijn verrijzenis. Jezus was zelf een leek,

alle apostelen evenzo, de meesten van hen waren zelfs getrouwd.

Aanvankelijk kenden de vroege christenen dan ook helemaal geen priesters. Het christendom is al drie eeuwen oud, wanneer Tertullianus voor het eerst die functie vermeldt. Vele eeuwen later zal de theoloog Edward Schillebeeckx zijn 25-jarige activiteit op het gebied van het kerkelijk ambt bundelen in *'Kerkelijk ambt – Voorgangers in de gemeente van Jezus Christus'* (1980). Hij publiceert het boekwerkje als een bijdrage aan de oplossing van "het huidige priestertekort" ('huidig' is nu dus al dertig jaar geleden!). Het valt de lezer dan al direct op, dat de hoogleraar niet alleen in de titel maar doorheen het hele boek het woord 'priester' zoveel mogelijk vermijdt, en eerder spreekt van 'gemeenteleider', 'voorzitter', 'voorganger'.

Traditie is mensenwerk

Alles wat we tegenwoordig geloven en menen te weten over de figuur van de priester is in de loop der eeuwen bedacht en blijven hangen in de religieuze collectiviteit. Bijvoorbeeld priester 'in de orde van Melkisedek', priester als 'andere Christus', met een 'eeuwigdurend onuitwisbaar merkteken', met de (wijdings-)macht om 'de transsubstantiatie te bewerkstelligen' en om het 'onbloedig offer te voltrekken' waarbij een Zoon steeds maar weer aan zijn Vader wordt geofferd. Allemaal kwalificaties en ideeën die in de loop der eeuwen zijn aangeslibd, ruwweg vooral sinds de 12e eeuw, toen in 1139 het priestercelibaat verplicht werd gesteld, en in de 16e eeuw bij het Concilie van Trente, dat de sacramenten heeft uitgedacht.

Ondanks enkele eeuwen Spaanse missionering houden de katholieke Bolivianen hun oude Inca-afstamming in ere en raadplegen zij ook hun eigen 'priesters', die hun altaartjes hebben opgesteld pal achter de fameuze katholieke bedevaartplaats van O.L.Vrouw van Copacabana.

Dit alles staat in de R.-K.Kerk op de noemer 'Traditie'. Deze Traditie vormt samen met de Bijbel de twee pilaren waarop het katholieke christendom steunt. Vaak wordt dan echter wel vergeten dat die hele Traditie door vroegere generaties is tot stand gebracht. Mensen zijn er in de loop der eeuwen steeds weer mee begonnen iets te doen, te bedenken, te beslissen, in te voeren. Traditie is mensenwerk. En omdat wij ook mensen zijn, hebben wij evenveel recht om een oude traditie te herzien overeenkomstig de hedendaagse opvattingen. Dat was uiteindelijk ook de bedoeling van het Tweede Vaticaans Concilie, dat onder de term *aggiornamento* heeft geprobeerd de kerk 'bij de tijd' te brengen.

Nieuwe richting

Alle eeuwen door hebben volkeren op een of andere manier uiting gegeven aan hun religieuze gedachten en gevoelens. De Assyriërs, de joden, de Romeinen, de Inca's, de Germanen, noem ze allemaal maar op, hadden daarvoor op een of andere manier ook aparte mannen, priesters. Mannen die ingewijd waren in de geheimen van de godheid en op grond daarvan een bevoorrechte positie hadden, een speciale macht over anderen. Zo ook de katholieke christenen. De afgescheiden christenen, misschien wel ten onrechte protesteerders (protestanten) genoemd, terwijl ze toch serieuze kerkvernieuwers wilden zijn, hebben deze priesterlijn wezenlijk bijgebogen. Zij hebben voorgangers aangesteld.

In de eeuwenlange traditie van de katholieken hebben de priesters veel van hun taken moeten prijsgeven. Het onderwijs is aan leken overgedragen, de biechtstoel is overgenomen door de psychologen, de ziekenzorg door medische wetenschappers. Wat rest nog? Voornamelijk de binnenkerkelijke liturgie, met als belangrijkste priester-taak het voltrekken van de eucharistie. Misschien zijn we in de kerkgeschiedenis wel aanbeland op het punt waarop we de traditie in een nieuwe richting moeten sturen en ons afvragen: hebben we eigenlijk nog wel priesters nodig? Dat zal wel heel wat studie- en denkwerk kosten, maar ongetwijfeld zal er een nieuwe Schillebeeckx ontstaan. De nu oude (95) Schillebeeckx schreef in zijn hierboven al genoemde boek: "Wie bevoegd is de gemeente op een of andere wijze te leiden, is door het feit zelf ook voorganger in de eucharistie. Meer heeft het nieuwe testament ons daarover niet te vertellen."

KARDINAAL DANNEELS: "EEN EIGENTIJD PRIESTERMODEL"

In zijn bisdomblad 'Pastoralia' schreef kardinaal-aartsbisschop Godfried Danneels van Mechelen-Brussel naar aanleiding van het Jaar van de Priester:

"Elke tijd moet zoeken naar een eigentijds priestermodel en hopen op een nieuwe icoon, dat wil zeggen een nieuwe priester-heilige die model kan staan voor die tijd. Het nieuwe priestermodel zal niet uitgetekend worden op de tekentafel van pastorale architecten. Het nieuwe priesterbeeld zal geen realisatie zijn van een door ons geknutselde maquette, de uitvoering van een door ons ontworpen en gekoesterd plan. Heilige priesters groeien als planten. Ze komen uit onze grond maar ze kiemen en groeien bij de gratie van Gods zon en regen. Er is zoveel veranderd voor de parochiepriester in de laatste halve eeuw, zowel in de Kerk als in de wereld. Hechtingspunten zijn verdwenen of verloren hun stevigheid en nieuwe handvatten zijn niet zo gemakkelijk te vinden. Alles is in beweging. En zelfs ervaren matrozen staan wat wankel ter been bij die hoge zee en dat noodweer. Ze hebben een stabiliteitsprobleem. Maar met hun evenwicht dreigen ze ook hun vertrouwen te verliezen. Het priesterhart van de pastoor van Ars blijft een schat voor de Kerk. Het herderlijke hart blijft hetzelfde, maar het hanteren van de herdersstaf is toch heel anders geworden anderhalve eeuw later. Zoeken we niet beter naar een nieuwe icoon voor de parochieherder van vandaag? Het is best mogelijk dat het weiland waarop de kudde nu moet grazen, andere grassoorten biedt, dat de wolven die de kudde bedreigen ook in een andere vacht rondlopen – de secularisatie, het individualisme en de relativiseringsdrift – maar de schapen zijn dezelfde gebleven en het hart van de goede herder ook. We zullen moeten nadenken over die nieuwe icoon van de parochiepriester. Maar we hebben al werkstukken klaarliggen: in het evangelie, in de lange traditie van het priesterschap en in de geschiedenis van de Kerk. We hebben iconen uit voorbije tijden, van Augustinus over Carolus Borromeus tot aan de pastoor van Ars en nog anderen. Maar denken en kijken in het verleden volstaat niet."

De overstap van een angstig bezorgde naar een vertrouwensvolle geloofsgemeenschap, gericht op de toekomst.

EEN STEUN IN DE RUG MET 'TIME OUT'

Zo'n twintig jaar geleden ontstond er internationaal een beweging van kerkopbouw die in de praktische theologie wordt aangeduid met de naam *Open Church of Offene Kirche*. Deze beweging vond veel weerklank in Engeland, Duitsland, België en ook in Nederland. Sleutelbegrippen zijn openheid en gastvrijheid, met de herberg als metafoor. Veranderingsgezinde parochies zijn al een aantal jaren geleden het pad naar de herberg ingeslagen.

Het concept van de kerk als herberg of gastenhuis blijkt aan te spreken. Wij zijn immers allemaal vreemdelingen, pelgrims, Gods volk onderweg. Een open en gastvrije parochie schept trefpunten waar mensen op adem kunnen komen, verhalen kunnen uitwisselen, vieren en met elkaar overleggen over de verdere route. Velen zetten zich er inmiddels voor in.

Zo is er de oecumenische stichting 'Leve de Kerk', die via www.levedekerk.nl de open-kerk-beweging stimuleert. Op deze website zijn diverse praktijkvoorbeelden te vinden van het werken met de inspirerende ideeën van Jan Hendriks, die deze heeft uitgewerkt in de Special die in dit nummer van 'Mariënborg' is ingevoegd.

Time Out is een werkmethode die de vrijwilligers in parochiële werkgroepen een concrete steun in de rug wil bieden. (De term 'time out' is afkomstig uit de sportwereld en staat voor: even pauze, even pas op de plaats). Werken aan vernieuwing betekent, dat de bange vraag 'Hoe overleven we?' die nu veel kerken in haar greep heeft, wordt vervangen door 'Hoe kunnen wij, kleine afkalkende groep, van betekenis zijn voor anderen?' Dat betekent dat men de overstap maakt van een angstig bezorgde naar een vertrouwensvolle geloofsgemeenschap, een gemeenschap gericht op de toekomst. Niet meer de overlevingsvraag staat dan centraal, maar de vraag hoe de werkgroep dienstbaar kan zijn aan de bredere geloofsgemeenschap. Met *Time Out* doen werkgroepen daarmee ervaringen op en gaan zij binnen hun eigen geloofsgemeenschap daarover vertellen.

Het werkboek 'TIME OUT' kan besteld worden per telefoon, 0413-291394, of via www.berneboek.com. De prijs is € 8,95, bij grotere aantallen enige reductie.

De startbijeenkomst van het project heeft plaats gevonden op 28 september 2009 in Utrecht. Elke werkgroep kan zonder veel voorbereiding en op eigen kracht een of twee middagen met *Time Out* aan de slag. Het doel van het project is het bevorderen van een zo breed mogelijk gebruik van het werkboek 'TIME OUT' in parochies in Nederland, die hierdoor kennismaken met een methode om de eigen doelstellingen te evalueren. Doelgroep zijn alle vrijwilligers en professionals, praktijkmensen en bestuurders van parochies, een ieder die in groepsverband samenwerkt in werkgroepen van parochies.

Er is een landelijke projectgroep gevormd, onder leiding van Marita Fennema, pastor van de Ireneüsparochie in Marknesse (NOP). Zij was eerder al gespreksleider van de werkgroep Open en Gastvrije Kerk, die voor de stichting 'Leve de Kerk' het werkboek 'TIME OUT' heeft ontwikkeld. De leden van deze projectgroep zijn: Ineke Bolsius, theologe en directeur oecumenische basisschool te Kraggenburg, René Hornikx, pastoraal werker te Valkenswaard, Bart Verreijt, em. pastoor te Amersfoort en bestuurslid van de Stichting 'Leve de Kerk'. De projectgroep wordt ondersteund door activiteitensecretaris Lidy Verdegaaal.

TERUGBLIK EN VOORUITBLIK VAN EEN ZOEKENDE PELGRIM.

Een zelfportret.

Op de bovenste plank in onze vitrinekast prijken twee dejeunertertjes met daarop de tekst "Ter herinnering aan uw H. Communie". Noch op die van mijn vrouw, noch op die van ondergetekende heeft de tand des tijds vat kunnen krijgen. Behalve mijn eerste communiefeest herinner ik me nog een paar gebeurtenissen uit mijn kinderjaren, die me helder voor de geest staan. De Watersnoodramp van 1 februari 1953. Ik was toen negen jaar en zag hoe mijn ouders, burens en brandweerlieden mensen in onze straat te hulp schoten.

Drie maanden later, op 28 april, kregen we het bericht, dat mijn oma van moederskant plotseling was overleden. Verdriet maakte zich van mij meester. Mijn lieve, leuke oma was dood! Op mijn elfde ging ik een keer met mijn ouders mee naar de kerk voor een dienst ter gelegenheid van een Volksmissie. De man op de preekstoel maakte door zijn rijzige gestalte in het zwart en sonore stemgeluid op mij een verpletterende indruk!

Ik ben opgegroeid in een klein katholiek middenstandsgesin, dat na de oorlog vanuit het Westland verhuisde naar Rotterdam. Vader, een handelaar, was een graag geziene en charmante man, die dagelijks onder de mensen verbleef. Een gelovig mens, met aandacht voor persoonlijk gebed en Maria én Lourdesganger. Moeder was altijd druk in haar winkel en met de huishouding. Zij hield meer van vragen dan van dogma's. "Geen grote woorden, maar kleine daden", luidde haar nuchtere devies. Kortom: een arbeidzaam, zorgzaam, behulpzaam en kerkelijk gezin.

In de jaren zestig hoorde ik van mijn ouders hoe ongelukkig ze waren geweest met de uitvaardiging

van het Bisschoppelijk Mandement van 1954. Aan het begin van diezelfde jaren gebeurde iets zeldzaams in de geschiedenis: niet alleen de basis, maar ook de top van de katholieke kerk, paus Joannes XXIII, vroeg om vernieuwing. Het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) bracht veranderingen, een herbezinning op de gevestigde tradities. Er vond een herbronning plaats. Bovendien kreeg het Concilie een ruime weerklank onder de Nederlands katholieken. De bodem was er hier rijp voor, zoals tijdens het Nederlands Pastoraal Concilie (1966-1970) bleek.

Na het Tweede Vaticaans Concilie, dat voor mij een feest der herkenning was, studeerde ik theologie. Het Concilie verklaarde voor mij dingen die ik om me heen had zien gebeuren. Ik merkte dus dat het werkte, en besloot me te (laten) wijden aan de goede zaak van de kerk. Dit ging niet van de ene op de andere dag, maar tamelijk geleidelijk. Na het Concilie kwam de gelovige centraler te staan. Ik noem mezelf dan ook graag een kind van het Tweede Vaticaans Concilie.

Natuurlijk ben ook ik sterk beïnvloed door mijn katholieke opvoeding en behoort een aanzienlijk deel van het paarse 'Katholiek Woordenboek' uit 1987 tot mijn cultuurgoed. Op mijn weg door het leven zijn de gesprekken die ik gedurende drie decennia als geestelijk verzorger in gezondheidszorginstellingen heb mogen voeren met patiënten, cliënten en hun familie voor mij persoonlijk erg verrijkend

geweest. Zij hebben voor een belangrijk deel mede bepaald wie ik geworden ben. Ik ben hen dankbaar voor het mij geschonken vertrouwen en de betoonde eerlijkheid.

Ik stond vaak versteld van hun moed, overgave, gevoel voor mysterie en levenservaring. Ik heb het ook waardevol gevonden om te horen op welke manieren mensen tot een levensinvulling kwamen en welke rol (zoekend) geloven of juist niet geloven voor hen speelde. Het was fascinerend om te horen hoe mensen zich ontworsteld hadden aan de knellende banden van leer en dogma's en op een nieuwe manier tot bloei waren gekomen in persoonlijk geloof.

Ok ik heb me in de loop der jaren ontworsteld aan het instituut kerk en ervoor gekozen zelf vorm te geven aan mijn geloof. Ik heb anderen, met name leerlingen, jonge mensen, geleerd op een zelfstandige wijze over geloven, kerk en maatschappij na te denken.

Ik heb eerbied voor het geloof en de tradities van weleer, maar neem de vrijheid ervan te denken wat ik wil denken. Net als vele Nederlanders, die zich hebben ontworsteld aan het instituut kerk, kies ik met hen mijn religiositeit zelf.

Ik ben ook vele varianten en stijlen van geloven tegengekomen. Er zijn ook veel varianten van ongelooft. Hoe het ook zij, wat gelovigen verbindt, is hun zoektocht naar God. De richting is bijzaak, in beweging blijven hoofdzaak. Ik hoop dat die zoektocht door het leven hier en daar nog een oase vindt. De grote diversiteit aan verdiepte spiritualiteit dreigt immers met het uitsterven van praktisch alle religieuze ordes en congregaties te verdwijnen. Zelf word ik nog steeds aangesproken en gevoed door de franciscaanse en benedictijnse spiritualiteit. Dat zulke eeuwenoude eiken gespaard mogen blijven!

De jaren zestig en zeventig met hun sociale en kerkelijke beroeringen hebben veel voor mij betekend. Er is sprake van een 'vóór' en een 'na' 1975.

óór 1975 valt de min of meer geleidelijke ontwikkeling naar een oecumenische en humane wijze van geloven en christen-zijn. Ik ben mild katholiek opgevoed, maar mijn jeugd lag wel gedeeltelijk ingebed in het rijke roomse leven van na de Tweede Wereldoorlog.

Naast de joods-christelijke traditie heb ik tijdens mijn opleiding ook kennis kunnen maken met bijvoorbeeld de humanistische, de marxistische en verschillende oosterse tradities. Zoals gezegd, paus Johannes XXIII en de beide concilies gaven mij hoop op een betere toekomst. Bij het nieuwe en bevrijdende denken over geloofswaarheden, bijbel en moraal ben ik veel dank verschuldigd aan leermeester Edward Schillebeeckx en anderen. Ik noem maar één naam om niemand van de andere vakgenoten tekort te doen. Veel heb ik opgestoken in de werkcolleges en gesprekken met docenten en medestudenten in Nijmegen en Amsterdam.

In de jaren zeventig kwam er meer zicht op de samenhang tussen kerk, theologiebeoefening en maatschappij. Er dienden zich nieuwe keuzes aan: emotioneel, intellectueel, spiritueel. Je maakte deel uit van een bredere beweging van vrouwen en mannen, die zochten naar een nieuw omgaan met macht, bezit en affectiviteit. Ik voelde me verwant met hen, die door de eeuwen heen binnen en buiten de kerk gevestigde houdingen en verhoudingen onder kritiek hebben gesteld.

a 1975 – ik ga dan na vijf jaar basis- en jongerenpastoraat werken in de gezondheidszorg – ontstaat bij mij steeds meer een nieuwe identiteit op het vlak van leven, denken en engagement. Voor mezelf noem ik het een oecumenische identiteit. Ik vind die behalve in mijn werk ook in kritische groepen, verenigingen en bewegingen, die een vernieuwende invloed hebben op kerk en samenleving. Ik denk aan de Vredesweek, de Vastenactie, Solidaridad, de XminY-beweging, Amnesty International, de Kleine Aarde, de Wereldwinkel, DISK, Nieuwe Levensstijl, de Milieubeweging, de VPW, de Acht Mei Beweging, het GOP, de Mariënborgvereniging. In een aantal groeperingen was en ben ik nog steeds van harte actief. Actie, protest en profetie, met name ook op maatschappelijk en politiek terrein, blijven hard nodig! Om te voorkomen dat 'kerk' helemaal tot een te verwaarlozen 'aanleiding' dreigt te worden, is bemoeienis met humanitaire en religieuze idealen geboden. Het gaat immers om de verhouding tussen God en mens, God en wereld én – in het verlengde daarvan – om de opbouw van nieuwe, vitale en dienstbare kleine communio's.

o ben ik terug bij het begin: de vier belangrijke gebeurtenissen uit mijn kinderjaren. Ze inspireren me nog steeds om me in te zetten voor kleine communio's (eerste communie!), onderling hulpbetoon (Watersnoodramp 1953), troostend pastoraat (het overlijden van mijn eerste oma) en omzien naar elkaar (Volksmissie?).

Ten slotte de beantwoording van de vraag, die iemand mij onlangs stelde: "Op welk geestelijk erf voel jij je thuis?" Bij hen die een kritisch katholicisme voorstaan, een oecumenisch christendom bepleiten en leren uit de veelvormigheid van de traditie. Ik geloof, dat Mariënborg ons daarbij behulpzaam kan zijn.

OM DE DISCUSSIE BINNEN DE MARIËNBURG TE BEVORDEREN KIEZEN WIJ VAN TIJD TOT TIJD UIT DE LEZERSBRIEVEN ER ÉÉN UIT, WAARIN EEN VRAAGSTUK ONDER DE AANDACHT WORDT GEBRACHT, WAAR OVER DIENT TE WORDEN DOORGEPRAAAT. ZO HEBBEN WE DITMAAL UIT DE REEKS BRIEVEN (ZIE BLZ. 20 E.V.) DIE VAN H. VAN DER HORST GEKOZEN, DIE MET "GELOVEN IN SPAGAAT" INGAAT OP ENKELE EERDERE ARTIKELEN VAN REDACTEUR DAMIAAN MEUWISSEN. HIERONDER DE BRIEF VAN VAN DER HORST; OP DE BLADZIJDE HIERNAAST ZET MEUWISSEN DE DISCUSSIE VOORT.

GELOVEN IN SPAGAAT

In twee achtereenvolgende artikelen over geloven (nr.3 p.4 en nr.4 p.12) brengt Damiaan Meuwissen mij (ons?) in een spagaat tussen mijn eigen geloof of geweten en de geloofsleer van de kerkleiders. Enerzijds meent hij dat het geloof van de individuele gelovige 'het laatste woord heeft', anderzijds houdt hij vol dat de kerkelijke hiërarchie beslissend is bij het vaststellen van dogma's. Hij ziet geloven als een aannemen op gezag, als "een beamen van hetgeen wordt aangereikt" en meent dat dit tevens "een levenskeuze, een engagement van de hele persoon" is. Maar als ik die dogma's niet kan aanvaarden, heb ik dan gebroken met de Kerk? Net als Damiaan wil ik geen breuk met de Kerk. Ik wil me er juist met hart en ziel voor inzetten. Hoe kom ik uit die spagaat?

Damiaan meent dat we houvast kunnen vinden in ons geweten en het traditionele Credo, maar dat houdt mij juist vast in die spagaat. Mijn geweten/geloof zegt iets anders dan het Credo, zowel vanwege de inhoud als het eenzijdig opleggen ervan. De geloofwaardigheid van nogal wat bronnen zoals het Credo, die hij als houvast aanwijst, staan voor mij zeer ter discussie, evenals de kerkleiders die ons die bronnen hebben overgedragen. "Kritische zin blijft geboden", zegt ook Damiaan, immers "de kerk heeft teveel fouten gemaakt en onhandig beleid gevoerd". Dit is bepaald zwak uitgedrukt. Als we de geschiedenis van de kerk kritisch bekijken, blijft er bitter weinig over van de geloofwaardigheid van de kerkleiders.

Zou mijn spagaat misschien opgelost kunnen worden, als we de Kerk niet vereenzelvigen met de kerkleiders en als we de werking van de Heilige Geest niet alleen aan hen toeschrijven?

Hans van der Horst, Vianen

ALS WE GELOVEN STAAT ONS
VERSTAND NIET STIL, AL MOETEN VEEL
KATHOLIEKEN DAARAAN NOG STEEDS
WENNEN.

GEZAG, GELOVEN EN GEWETEN

Zo op het eerste gezicht ligt hier inderdaad een probleem. Ik meen echter dat we moeten onderscheiden tussen drie kwesties: ten eerste, wat is geloven precies? Ten tweede, de rol van het geweten van de gelovigen met betrekking tot de leer van de kerk. Ten derde, de betekenis van de (een) geloofsbelijdenis. Ik ga op deze punten in en hoop aan de reactie van Van der Horst recht te doen. Ik hoop ook dat we de discussie kunnen voortzetten. Ik ben geen theoloog en heb geen enkele pretentie, behalve dan dat ik oprecht probeer zo zuiver mogelijk te argumenteren.

Wat de betekenis van ons (christelijk) geloof betreft, meen ik dat geloof een existentiële act is, een wilsbeslissing, waarbij de hele persoon betrokken is, waarin we “ja” zeggen tegen een persoon, een toedracht of een ‘geloofspunt’. Er is geen sprake van eenzijdig opleggen en evenmin van aannemen op gezag. Wel is het zo dat wij eerst zelf het gezag van de kerk in bepaalde opzichten erkennen (en daarvoor kunnen goede redenen zijn) en dan hetgeen dat gezag aanreikt kunnen aanvaarden. Dit is een (subtiel) verschil met aannemen op gezag.

De inhoud van het geloof verzinnen we niet zelf en deze vindt zijn oorsprong niet in onze subjectieve gevoelens of beleving, maar komt – in de christelijke traditie – van buiten. De geloofsinhoud wordt ons aangereikt en dat zou ik ten dele de Openbaring willen noemen. Die vindt zijn grond niet in onszelf, maar komt van God, zo geloof ik tenminste. In het voltrekken van een geloofact beslist en kiest de gelovige zelf wat hij gelooft. Iedere gelovige legt slechts in geweten (en dus voor God, neem ik aan) verantwoording af. Aan niemand anders, niet aan kerkleiders en ook niet aan Mariënborg. Er is ook geen sprake van, zo dunkt mij, van een verlaten van de Kerk. Wanneer men meent bepaalde punten uit de r.-k. traditie wel en andere niet te kunnen aanvaarden, dan zij dat zo. Naar mijn inzicht past dit heel goed in onze gevarieerde geloofstraditie. Sommige kerkleiders moeten daaraan maar wennen.

Met argumenten

Maar dit kant sluit niet uit – en daarom is er geen sprake van een spagaat – dat de inhoud van het geloof zoals dat wordt aangereikt, ten dele de Openbaring is. Ook dat moeten we natuurlijk eerst geloven. Als we de these van de Openbaring niet geloven, dan is er weinig reden om aan de kerkleiders een bijzondere positie toe te kennen. Dan kunnen we op ons eentje wel uitmaken wat we geloven of niet. Dan hebben we slechts te maken met een eerbiedwaardige traditie rond de Timmerman uit Nazaret, die geen aanspraak maakt op een bijzondere status.

Wanneer we er echter van uitgaan dat Jezus Gods Zoon is en dat hetgeen Hij heeft gebracht bijzonder is, dan is de situatie toch wel iets anders. Dan heeft de traditie wel een bijzondere waarde, dan hebben de kerkleiders ons wel iets te zeggen. Dan nog blijft het individuele geweten beslissend, maar zal dit geweten toch met argumenten moeten verantwoorden waarom men mogelijk een deel van de traditie en kerkleer afwijst. Daarom gaat het mij. Binnen Mariënborg zijn er op dit punt verschillende meningen. Het is echter belangrijk dat we elkaar met argumenten tegemoet treden. Van der Horst heeft dat gedaan en ik probeer dat ook te doen.

Bloeiende bloemen

We raken wezenlijke kwesties: waarin geloven we nog precies? Zijn de traditionele bronnen geloofwaardig? Is de bron van het Credo nog acceptabel?

Mijn positie is vast traditioneler dan die van mijn opponent. Bronnen van het evangelie, van de leerstellingen van kerkleiders staan ter discussie.

Daarom zou ik wel theoloog willen zijn om met enige deskundigheid te kunnen oordelen. Ik neem aan dat Van der Horst mij kan vertellen wat er wel en niet deugt aan die bronnen en dus aan de geloofwaardigheid van de traditie. Op dit punt willen we vast beiden openheid en transparantie.

Voorlopig oriënteer ik me echter aan teksten als die van Lehmann, Rahner en Hans Küng. Daar vind ik weinig omtrent hetgeen Van der Horst suggereert. De geloofwaardigheid van de bronnen staat voor mij dan ook – vooralsnog – vast. Dat lijkt mij voldoende basis om de geloofsact te voltrekken, in de traditie en in het Credo, zoals de Kerk dat kent. Ik zou het (Latijnse) Credo dan ook niet terzijde willen schuiven, want wat blijft er anders over? Wat bindt ons dan nog (in Mariënborg en elders)? Gelukkig kent Mariënborg veel bloeiende bloemen en mag een ietwat traditionele visie bestaan naast andere posities. Ik vind dan ook dat we bereid zouden moeten blijven tot dialoog en gesprek, hoe verhard anderen misschien ook zijn. Is een Katholiekendag – naar goed Duits voorbeeld – daarom niet juist een goed idee? We zijn toch niet bang voor de orthodoxen?

Opnieuw doordenken

Die nieuwe reeks geloofsbelijdenissen, waarover ook Van der Horst zich buigt is een goede zaak, want het klassieke Credo is niet genoeg. Maar die nieuwe teksten kunnen

(voor mij) slechts aanvullend zijn en niet het Credo vervangen. Voor een vervanging zal toch een Concilie nodig zijn en dat is zelfs Mariënborg (nog?) niet.

Van der Horst staat kritischer tegenover de kerkleiders dan ik. De ernstige fouten uit de geschiedenis doen er niet aan af dat de kerk door Christus gesticht is op een onwankelbare rots. De Geest Gods blijve bij haar, hoe zwak de leiders ook mogen zijn. Dit kunnen we natuurlijk slechts *geloven*, want het menselijke gedoe is weinig indrukwekkend. Er moeten echter wel gronden zijn om te geloven en die zijn er ook. Wanneer de bronnen niet geloofwaardig zouden zijn, is de kerk een puur menselijk instituut met al zijn feilen. Maar dat is *niet* mijn insteek. Maar wat ik wel wil – en dat hebben we geleerd van Luther, van de Reformatie – is dat we voor ons geloof *gronden* aanvoeren. Als we geloven staat ons verstand niet stil, al moeten veel katholieken daaraan nog steeds wennen. Is het juist niet een van de doelstellingen van kritisch Mariënborg de kerk met gronden en argumenten te confronteren? Willen we niet eerst goed nadenken om dan beter te kunnen geloven? Willen we ons geloof niet ten dele met argumenten verantwoorden? Op dit punt kunnen we nog heel veel leren van onze protestantse vrienden. Daarom meen ik dat een stevig brok theologie en filosofie ook in Mariënborg thuishoort. We behoren het geloof steeds opnieuw te doordenken. Zo zegt men dat in het klassieke Credo een brok Griekse filosofie zit. Ja natuurlijk. Maar dat is ook het geval in hetgeen critici tegenwoordig opmerken. En is het oppervlakkige postmodernisme zoveel beter?

Tenslotte: ik heb nergens beweerd dat we de kerk zouden moeten vereenzelvigen met de kerkleiders. Maar wel met de gelovigen plus kerkleiders. Zonder leiding geen geloof en laten we maar hopen dat de Heilige Geest beiden vurig bezielt. We hebben immers ook in Mariënborg leiders en terecht. En ook met deze leiders mag de gelovige Mariënburger van mening verschillen. Net zoals in de Kerk.

IN DE RUBRIEK 'OP DE KEPER' PUBLICEERT MARIËNBURG BIJDAGEN VAN EENIEDER AAN EEN DISCUSSIE OVER IETS IN DE R.-K. KERK WAARVAN HIJ/ZIJ VINDT DAT DAAR NOG WEL EENS EEN HARTIG WOORDJE OVER TE ZEGGEN VALT. DAT KAN ZOWEL THEORETISCH ALS PRAKTISCH ZIJN, VAN ERFZONDE TOT DRIE-EENHEID, VAN GENADE VAN BIJSTAND TOT VERRIJZENIS, VAN DE VROUW ALS PRIESTER TOT EUCHARISTISCHE OECUMENE, YOU NAME IT! OM IEDEREEN DE KANS TE GEVEN VAN HAAR/ZIJN HART GEEN MOORDKUIL TE HOEVEN MAKEN, ONDERTEKENEN WIJ DEZE BIJDAGEN STEEDS MET EENZELFDE PSEUDONIEME AUTEURSNAAM. MET EEN CULTIVATOR WORDT EEN STUK LANDBOUWGROND LOSGEWOELD WAARNA HET WORDT GEPLOEGD EN INGEZAAID. – REDACTIE

'Daarom, Désanne, noem ik mij katholiek!'

Désanne van Brederode heeft mooi praten. “Wat zou het heerlijk zijn als u de kerk gewoon beschouwde als een instantie die, om het even heel plat te zeggen, middels haar liturgie een ontmoeting tussen God en mensen mogelijk maakt.”

Nou Désanne, dat gaat niet zomaar, hoor. Zo'n ontmoeting tussen god en mensen vindt plaats in een bepaalde context. God is immers mens geworden. De context is in ons geval dat het in die kerk altijd mannen moeten zijn die voorgaan omdat vrouwen er niet goed genoeg voor zijn. Dat er veel orthodox gezeur is waarin de mensen klein gehouden worden met schuld en erfzonde. Dat homo's of mensen met een tweede huwelijk niet welkom zijn op het feestje. Dat er een sfeer van stiekem is waarin veel zelfbenoemde celibataire bemiddelaars tussen god en mensen ergens een vriend of vriendin erop nahouden. Désanne, zo'n context werpt wel wat blokkades op voor god en mensen om elkaar in die kerk te ontmoeten.

Nou, zegt Désanne, dan ga je toch naar een ander? Tja, aan elke kerk of geloofsgemeenschap is wel een schroefje los. Worden we er beter van als we ons door Désanne de kerk uit laten kletsen?

Leven in de hedendaagse r.-k. kerk is leven in bezettingstijd. De orthodoxe bezetter van het land, van het heilige land dat onze kerk zou kunnen zijn, houdt ervan mensen in allerlei groepen te verdelen. Om te beginnen is er de elite, het 'Herrenvolk' met de priesterboordjes. Dan is er het gewone kerkvolk en tenslotte natuurlijk ook de 'Untermenschen', bijvoorbeeld als je ongetrouwd samenwoont, of homo bent, of iets dergelijks. Voor de eucharistische gastvrijheid moet onderscheid gemaakt worden tussen wel en niet katholiek. Bezetting betekent dat je telkens opnieuw geconfronteerd wordt met mensen die in gods naam andere mensen discrimineren. Je staat telkens opnieuw voor een keuze of je dit accepteert of dat je in verzet gaat. Dát is onze kiespijn, Désanne.

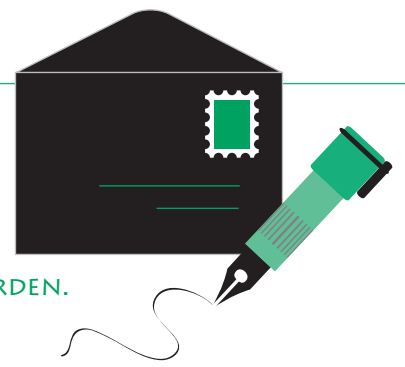
Ja, Désanne, we zijn bezig met ons verzet, met 'het' verzet. Jij zult zeggen dat de oorlog voorbij is, dat het verzet niet meer hoeft. We hebben wel geen prins Bernard meer die de jaarlijkse parade af komt nemen op 8 mei, maar we komen elk jaar samen als Mariënburg-veteranen. Ergens in al ons gepraat en gedoe schuilt ook een beetje navolging van Christus, want ook hij had het gehad met al dat tempelpersoneel. En net als hij moeten ook wij de woestijn in om zijn goddelijke vader te ontmoeten.

Met jouw advies, Désanne, overschrijden we een grens van solidariteit naar ieder-voor-zich, van gemeenschap naar reli-markt, van samen-zoeken naar zoek-het-zelf-maar-uit. Het is als met de trouw die je wilt opbrengen voor je partner: die ga je niet zomaar inwisselen voor een ander als het even tegenzit. Of met de trouw aan je kinderen, zelfs als die soms heel ver van je verwijderd kunnen zijn. Onze verzetshelden zijn mensen als bijvoorbeeld Teilhard de Chardin, die monddood werd gemaakt door de kerkelijke autoriteiten maar als persoon trouw bleef aan zijn geloof en kerk. Wij dromen van een kerk met bisschoppen als Oscar Romero of Don Helder Camara, of dichterbij huis Alfrink – zulke mensen. We hoeven ons niet te laten afschepen met de Eijcken en zijn lakeien. We blijven eraan trekken om de hemel weer op aarde te krijgen.

In deze bezettingstijd houdt de bezetter ons wel bezig maar hij krijgt niet de macht over ons geloof en onze moraal. Op dat terrein laten we ons inspireren door Van Randwijk: “een volk dat voor tirannen zwicht, zal meer dan lijf en goed verliezen. Dan dooft het licht.

Cultivator

PER POST OF E-MAIL VERWELKOMT DE REDACTIE REACTIES EN BIJDAGEN VAN DE LEZERS. ZIJ BLIJFT EVENWEL HET RECHT HOUDEN DEZE AL DAN NIET OF SLECHTS GEDEELTELIJK TE PLAATSEN. EN PLAATSIING BETEKENT NIET PER SE, DAT DE REDACTIE MET HET GESCHREVENE INSTEMT. IDEALE LENGTE: 200 À 300 WOORDEN.

DE SCHRIJVER van hetgeen nu volgt beleeft zijn 90ste levensjaar. Vorig jaar kwam ik tot het optekenen van de navolgende overweging. De inhoud laat wellicht tal van vragen open, maar wat ik toen (en nu) de moeite waard vond (en vind) staat erin.

De decennia gedurende welke ik tot heden als kritisch katholiek deel uitmaakte van de oecumenische basisgemeente 'De Werkplaats' te Zwolle en mijn lidmaatschap van Mariënborg vallen globaal samen. Mijn hartelijke dank voor het aanmerkelijk verbeterde blad van onze vereniging.

Vorig jaar schreef ik voor 'De Werkplaats' en voor wie dan ook een 'Bericht uit een aftakeling'. Daarin schreef ik onder meer: "Een goed leven vereist niet per se lange duur. Een lang leven biedt geen enkele garantie. Maar ik ben toch in Gods hand? God heeft geen andere handen dan de onze. God lijkt mij geen inbreker in de natuurlijke gang van zaken. Ik geloof in een God die ik niet ken, maar die wel voor mij licht en liefde betekent."

Zo gezien hoeft de aftakeling niet een verschrikkelijke, afschuwelijke onderneming te zijn, maar is in wezen een eerlijke en vertrouwvolle zaak. Terugkijkend op mijn gekregen, goede leven, weliswaar reeds 27 jaar zonder mijn vrouw Loes (onvergetelijk!), is mijn aftakeling dragelijk. God is niet ver. De handen die wij elkaar toesteken, zijn van onschatbare waarde.

Joop W. Jansen, Zwolle

EERLIJK GEZEGD heb ik door de jaren heen altijd al veel problemen gehad met het woord *almachtig* in het Credo. Ik zal u vertellen waarom.

Vroeger waren er koningen, keizers en pausen die van zichzelf dachten dat ze almachtig, plaatsvervanger van Christus of zelfs God waren, bijvoorbeeld keizer Augustus. Daarom heeft voor mij dit woord altijd al een nare negatieve klank gehad, vooral toen ons vroeger werd voorgehouden dat God de wereld had geschapen om zijn almacht, goedheid en liefde te openbaren. Want als dat zo was, had hij dat uit morele overwegingen nooit mogen doen, was mijn redenatie. Het stond voor mij vast dat niemand almachtig kan zijn als hij zijn macht kan kwijtraken.

En daardoor zat ik met de volgende vragen:

1. Hoe moet de almachtige aan zijn zijde ooit een tegenspeler (duivel) hebben geduld?
2. Hoe moet het mogelijk zijn geweest dat zijn schepping

aan hem, de almachtige, heeft kunnen ontglippen en zo verzeild is geraakt in zo'n beklagenswaardige toestand als nu het geval is?

3. Hoeveel beelden van gruweldaden laten ons niet het leven van planten, dieren en mensen zien als een onontkoombare hel op aarde?

4. Na lange tijd laat de almachtige zijn zoon naar de aarde komen om op gruwelijke wijze omgebracht te worden? Wil ik met zo'n God wel iets te maken hebben?

Gezien het bovenstaande heb ik langzamerhand het woord *almachtig* in mijn persoonlijk woordenboek moeten schrappen en met het bidden van de geloofsbelijdenis verander ik dit woord meestal in *barmhartig*. Tegenwoordig geloof ik dus veel eerder in een barmhartige, oneindige, ondoorgroendelijke, verborgen en nabijge Geest.

Jan van Bethraij, Duiven

GELOOF (5)

Ik geloof in God, die hemel en aarde geschapen heeft.

Ik geloof in de God van Abraham, die geen mensenoffer van Abraham wilde.

Ik geloof in de God van Mozes, die de joden uit de slavernij redde.

Ik geloof in de God van de profeten, die opkomen voor rechtvaardigheid.

Ik geloof in de God van Jezus, die je vraagt je naaste te beminnen als jezelf.

Ik geloof in de God van mijn vader en moeder.

Ik geloof dat Jezus geleden heeft onder Pontius Pilatus, gekruisigd en gestorven is.

Dat zijn leven betekenis heeft, maar dat nog niet helder is wat de betekenis van Jezus is; de manier, waarop de christenen en de joden Jezus interpreteren, zal verbeterd moeten worden.

Ik geloof in mensen, die doen wat God wil, als is dat niet altijd voor de mens helder; doen wat God wil is ieder tot zijn recht laten komen.

Theo Kersten, per e-mail

GELOOF (6)

Als bijlage stuur ik u mijn 'credo'. Ik houd van kort maar krachtig en vind dat de eeuwenoude geloofsbelijdenissen eindelijk moeten worden vervangen. Ik kan ze gewoon niet meer meebidden in de vieringen. Hoop dat mijn bijdrage mede mag leiden tot verandering van teksten.

Mijn geloven is verwondering over de aanwezigheid van de Eeuwige.

Mijn geloven is vertrouwen op haar energie en inspiratie.

Energie die door Jezus wordt doorgegeven, voorgeleefd zoals wij mensen zijn bedoeld.

**Ik geloof in hem de inspiratie,
de geest te zien die hem onsterfelijk maakt.**

**Ik geloof in zijn steeds vernieuwende
taal
voor ieder die het horen wil.
Een taal van begrip, ontferming en
kracht,
die haar bron heeft in de energie en
inspiratie
van de Eeuwige.
Tony Groothuis, per e-mail**

Wegens ruimtegebrek hebben wij in het vorige nummer slechts vier Credo's van lezers kunnen plaatsen. We hebben toen beloofd dat we de overige in dit nummer zouden publiceren. Dat zijn er nog negen geworden van Mariënburgleden, die de uitdaging hebben aangenomen om een eigen Credo te schrijven. We drukken die bijdragen hier af en hebben slechts een klein beetje op de rem gestaan en erg lange inzendingen van redactiewege ietwat ingekort. Het Mariënburg-bestuur heeft intussen een projectgroep ingesteld, die tot taak heeft gekregen om op basis van deze bijdragen te bekijken hoe wij in Mariënburg kritisch kunnen omgaan met de formuleringen van ons geloof.
(Redactie)

IN UW BEGELEIDEND SCHRIJVEN bij de remonstrantse geloofsbelijdenis stelt u dat het *Credo* in vertaling de 'twaalf artikelen van het geloof' zou zijn. Dat is onjuist. De twaalf artikelen heten *Symbolum apostolorum* en zijn in hun oudste, wat kortere vorm, voor het eerst bij Irenaeus van Lyon (ong. 200) overgeleverd. De tekst zoals wij die nu kennen is van de negende eeuw. Het *Credo* is de geloofsbelijdenis van Nicea (325). Beide zijn niet exclusief 'rooms-katholiek' maar u kunt ze in alle christelijke kerken horen: bij katholieken, Assyriërs, oriëntaals-orthodoxen, Byzantijns-orthodoxen, anglicanen, lutheranen, calvinisten. De tegenwerping die u noemt: "het gaat alleen maar over God en eigenlijk nauwelijks over de mens", mist de kern, want het gaat uitsluitend over de mens in de twaalf artikelen:
Vader: onze herkomst en bestemming; *aarde*: onze woonplaats; *Jezus Christus*: medemens; *onze Heer*: die wij volgen en gehoorzamen; *geboren*: een van ons; *Maria*: zijn moeder; *onder Pontius Pilatus*: tijdsbepaling; *geleden, gestorven, begraven*: net als wij; *neergedaald in het dodenrijk*: om ons te bevrijden; *de derde dag*: tijdsbepaling; *verrezen uit de doden*: onze bestemming; *het oordeel over de levenden en doden*: over elke mens; *gemeenschap van de heiligen*: alle gedoopten; *vergeving van de zonden*: ons 'password' in alle sociale contacten, met God en mens; *verrijzenis van het lichaam*: de nieuwe aarde; *eeuwig leven*: de nieuwe hemel.

U ziet dat, op een wat onnatuurlijke wijze, de enige Zoon, de heilige Geest en de Kerk uit deze opsomming zijn weggelaten. Want typisch katholiek is, dat alles altijd allebei is: hemel en aarde, brood en lichaam, ziel en lichaam, God en mens.

Wim Peeters, Haarlem

GELOOF (7)

De aangehaalde teksten zijn uit het 'Veni Sancte Spiritus', in vrije vertaling, uit een Engelse Eveningsong en van Thomas van Aquino, Han Fortman en Huub Oosterhuis.

Voor mij ben Jij, al overstijgende. Jij, Geest, licht en kracht van het begin. Jij, ziel heelal. Jij, Licht dat alles roept tot leven. Jij, geheel anders dan alle beelden van mensen willen doen geloven. Jij, 'die voor alle namen wijkt'. Jij, gans anders, 'totaliter aliter'. Jij, te vinden alleen in 'zoeken zonder einde', 'ziende de onzienlijke', zo alleen en 'soms heel even'. Jij, Geest, liefste, trouwste zielenmaat. Jij, rijkste schat voor armzaligen. Jij troost, optillend in jouw 'liefelijke

**Licht'. In Jou die zachte bries om bij te komen bij
zwoegen. Jij zalige rust, bij hitte, verzegend soms,
Jij verfrissende koelte bij tranen, jij een lach. Mooiste
lichtval.**

**Jij, reikend tot diep in openstaande harten. Zonder
jouw ja-knik niets, de mens een lege dop. Veilig niets.
Het besmeurde, jij straalt het schoon. Jij bevoeit
het verdorde. Jij geneest het zieke. Jij doorbloedt de
krampen. Jij doorwarmt het ijskoude. Jij recht dat
star gaat en gebogen. Ja, Jij bron van alle goeds. Jij,
Geest van het begin.**

**Waar die ene, ware en helende plek voor gebrokene
op aarde? Waar eenheid, verbindend ten diepste
mensen met elkaar? Waar mensen leven en zoeken in
jouw licht. Waar mensen elkaar omarmen met jouw
warmte. Waar mensen zich weten geborgen, nu en
hier, voorgoed. In Jou, Geest, Licht en Kracht van het
Begin. In Jou, eindeloos Zijnde.**

Niek Willemen, per e-mail

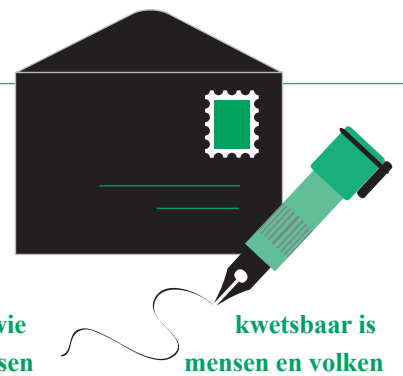
WAT ZIET ONS BLAD er tegenwoordig mooi uit. Mijn gelukwensen hiervoor. Daar zit veel werk in. Het leest prettig en heeft een vlotte lay-out. Mariënburg is ook een duidelijkere naam dan MV-NU. De wat grotere letters geven ruimte. Nu nog wat meer kleur? Ik lees het nog steeds met veel plezier en wens jullie als redactie veel inspiratie toe.

Myriam Steemers, Mheer

GELOOF (8)

Graag ondertekenen met 'JR'. Niet alleen heb ik veel van wat ik hier opschreef van anderen, een geloofsbelijdenis moet niet van één persoon zijn.

**Ik geloof in God, oerbeeld van het ware en het goede,
waarden die in liefde hun voltooiing vinden.
Naar dat oerbeeld wil ik leven
vanuit de wereld zoals die mij is toegevallen.
Ik herken dat beeld in vele goede mensen
maar bovenal in Jezus**

die hoewel hij tussen mensen leefde toch zoon van God mag heten. Hij werd gedood omwille van zijn leer die door de machtigen van zijn tijd werd afgewezen. Maar ik geloof dat hij weer leeft in allen die vol vertrouwen er naar streven hem nabij te zijn. Ik geloof in een kerk die in zijn geest ons wil overtuigen dat ondanks alle kwaad dat in de wereld heerst het ware en het goede in ons kan overwinnen. JR

GELOOF (9)

Ik geloof in God die niet loslaat wat Hij door de eeuwen heen begonnen is, totdat het vervuld is en voltooid. Ik geloof in de kracht van mensen die zich open kunnen stellen voor de Geest van de Vader en de Zoon, en die zich in hun leven door die heilige Geest kunnen laten leiden. Ik geloof in diezelfde Geest die kerken en religieuze instituten doet samenwerken als Kerk van Christus, en die hen gemeenschappen doet stichten en initiatieven doet ontplooiën die uitdagend en vernieuwend zijn voor mensen in onze tijd.

Ik geloof in mensen en in gemeenschappen die ieder op een eigen manier geïnspireerd kunnen worden door het evangelie, en die ieder op hun eigen manier goede christenen zijn. Ik geloof in Jezus die bij alle goede christenen is, alle dagen tot aan de voltooiing van deze wereld (vgl. *Matt 28,20*).

Ik geloof in een Kerk die een netwerk is van groepen en gemeenschappen die God willen eren en ontmoeten in kerkdiensten, maar ook in andere mensen en in elkaar. Ik geloof in groepen en gemeenschappen die samen steeds méér Lichaam van Christus worden, opdat Hij in ons voortleeft, opdat we dáár aankomen waar het goed is, waar we er zijn voor elkaar en we ook onszelf kunnen zijn.

Ik geloof in groepen en gemeenschappen waarin mensen elkaar ondersteunen in het geloof en in het dagelijks leven, materieel en immaterieel, en samen op weg zijn als Volk van God. Waar christenen elkaar, maar ook niet-christenen en niet-gelovigen ontmoeten, van wie zij iets kunnen leren of voor wie zij iets kunnen betekenen. Ik geloof in gemeenschappen waar mensen, voor heel even of heel lang, zich bij kunnen aansluiten, om daarna alleen of samen met anderen, verder te werken aan hun opdracht als mens en als (christen)gelovige.

Ik geloof in de kracht van de heilige Geest die mensen en gemeenschappen helpt de opdracht te verstaan die Jezus hun namens de Vader gegeven heeft. En die hen helpt vrede en vrijheid, en welzijn

en geluk te verspreiden en te vermenigvuldigen. Ik geloof dat mensen het Rijk van God meehelpen ontwikkelen als zij de leefomstandigheden van armen verbeteren, opkomen voor wie en rechtvaardige verhoudingen tussen bevorderen.

Ik geloof dat alle christenen geroepen zijn om te getuigen van wat Jezus heeft gedaan, en wat hij voor hen betekent, te getuigen van wat zij door Jezus Christus van God ontvangen hebben. Opdat ook in onze tijd alle mensen in hun eigen taal horen spreken van Gods grote daden (vgl. *Hnd 2,11*).

Ik geloof in God die Liefde is. Ik geloof in de Liefde als de taal waardoor mensen en kerken elkaar kunnen verstaan. Ik geloof in de Liefde waardoor tussen mensen en kerken echte vrede mogelijk is. Ik geloof in de kracht van Christus' Kerk die om kan gaan met multiculturele, interreligieuze en binnenkerkelijke spanningen en conflicten, en die daarbij uitgaat van en steeds opnieuw gestalte blijft geven aan een door Liefde gedragen eenheid-in-verscheidenheid. Dit is waarin ik geloof.

Julia van Wel, Apeldoorn, pastoraal werker Emmaüsparochie

GELOOF (10)

Mijn 'credo' heel kort. Voor mij staat er weinig in, maar essentieel. Ik hoop van Mariënburgleden aanvulling en commentaar te horen. In de eucharistievieringen heb ik ontzettend veel moeite met de teksten rond onze zondigheid en de hemelse hardhorigheid. Wel heb ik bezwaar tegen het plaatsen van mijn naam eronder, omdat ik in een gemeenschap woon met zusters die mijn 'credo' niet begrijpen en vrij-tot-zeer conservatief met de leer omgaan. Dat levert wel eens verdriet op omdat sommigen denken dat ik geen religieuze meer ben, omdat ik wel eens kies voor dienst aan zieken enz. in plaats van dienst in de kapel.

Ik geloof in God.

Ik geloof in Jezus, zoon van Maria, Emmanuel.

Hij deed zijn naam eer aan.

Hij kwam op voor zieken, misdeelden, armen, lijdenden.

Door haat, jaloezie, opstokerij werd hij ter dood gebracht aan het kruis.

Doordat velen zijn voorbeeld volgden, naar zijn geest handelden, leeft hij voort.

Ik geloof in de vergeving van de zonden, zoals ik anderen vergeef en zelf het kwaad herstel.

Jezus is mijn leidraad, daarom is mijn devies:

'Ik zal er zijn.'

Zr. Y., X

R.-K. LIDMAATSCHAP

In de rubriek 'Op de keper' onder de titel *Wils' beschikking* (nr. 3 van juni 2009) schrijft Cultivator dat je in Nederland je lidmaatschap van de R.-K. Kerk alleen privé, 'voor jezelf' of voor je familie- en vriendenkring kunt opgeven (opzeggen). Ze blijven je gewoon meetellen, aldus Cultivator. Zo is het toch echt helemaal niet. Iedereen kan zijn/haar

kerklidmaatschap beëindigen door zich schriftelijk af te melden bij de parochie of bij het R.K. Bureau voor de Ledenadministratie in Zeist. Wie een stapje verder wil gaan, kan ook nog in het doopboek aangetekend krijgen, dat de dopeling van weleer niet meer beschouwd wil worden als r.-k. Wie dit schriftelijk kenbaar heeft gemaakt, verdwijnt geheel uit de ledenadministratie van de R.-K. Kerk. Deze mensen worden niet meer meegeteld in de Kaski-overzichten. Dat zou niet eens kunnen, want hun namen zijn verdwenen uit de administratie, zoals ze dat zelf gevraagd hebben.

Jan van Diepen, Den Helder

GELOOF (11)

Ik heb heel vroeg, als kind, leren geloven in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Talloze jaren is dat de basis geweest voor de wetenschap: mijn heil komt van Boven.

Dat geloof heb ik beslist niet verloren. Maar ik heb eraan gesleuteld, gebroken, geschaafd. Sinds lang voel ik me niet meer verslaafd aan wat ik uit Rome allemaal kon horen.

Ik voel me nu kerk met degenen die wagen op zoek te gaan naar het Heil, het Licht dat zich vertoont om ons heen: in 't gezicht van wie onze hulp, onze aandacht vragen.

Zo is mijn spiritualiteit gericht. Zo wordt mijn Credo nimmer ontwricht!
Joke Forceville-van Rossum, Heemstede

GELOOF (12)

Ik geloof in een God die me uitdaagt en uitnodigt om echt te leven. Ik zie God als Relatie, op zoek naar anderen die die relatie willen aangaan. Geloven begint voor mij met geloven in mijzelf: geschapen naar Gods beeld en gelijkenis, gericht op relatie, liefde, respect en nabijheid. Vervolgens komt de ander in beeld, die ik heb leren kennen via de liefde van mijn ouders, en de broers en zussen waarmee ik opgroeide. Van hen leerde ik anderen te vertrouwen, hen te respecteren en van hen te houden. Door mensen om mij heen leerde ik te kijken naar mezelf en daar te zoeken. Ik ontdekte dat God zichzelf in mensen verborgen heeft en zich daar laat vinden. Vooral Jezus heeft ons geleerd dat Gods Liefde in iedereen aanwezig is en dat elk mens en ook ik een kind van God ben. Ik geloof dat ik geboren ben uit het geheim van de liefde van twee mensen, maar ook maagdelijk geboren uit de liefde van God. Overall waar mensen bij elkaar dit geheim ontdekken begint kerk. Zij is bedoeld voor iedereen en sluit niemand buiten. Ik geloof dat dit "Goed Nieuws" is voor mensen die klein gehouden worden. Dit Goede Nieuws is groter dan wij samen, het gaat ons te boven. Wij bezitten het niet maar mogen er bij horen. De Geest van dit ideaal zal ons nooit in de steek laten.

Ik geloof niet in grote woorden en prefecte formuleringen maar wel in beelden en verhalen. Ik geloof dat ik mijn geloof en mijn diepste overtuigingen en idealen in die verhalen kan herkennen. Ik geloof in een kerk die deze verhalen weer in het midden van een groep gelovigen legt en hen uitdaagt in zo'n verhaal te gaan staan en zichzelf daarin terug te vinden.

R.Pragt, Twello

GELOOF (13)

In grote verwondering over het onvoorstelbare heelal, waarin ons werelddolletje een nietig stofje lijkt, geloof ik niettemin dat deze aarde zó bijzonder is, dat het ontstaan hiervan geen toeval kan zijn. Ik geloof dat de Schepper de menselijke wereldbewoners het vermogen heeft gegeven om ieder naar eigen aanleg en de eigen omstandigheden mede verantwoordelijkheid te dragen voor de toekomst van elkaar en voor de wereld. Zo maakt God van ons zijn partners.

"Weet je ook niet dat God jou nodig heeft in de volheid van zijn eeuwigheid ? Hoe zou de mens kunnen bestaan als God hem niet nodig had en hoe zou jij kunnen bestaan ? Jij hebt God nodig om te zijn en God heeft jou nodig voor precies dat wat de zin van jouw leven is." (Martin Buber)

We zijn onmisbaar voor elkaar. In ons lichaam hebben miljarden cellen zich wonderlijk weten te organiseren tot weefsels en organen en, uitgerust met bezieling, zijn wij op macro niveau in staat om boven onszelf uit te groeien naar elkaar en gemeenschappen te vormen. Was dat niet wat Jezus bedoelde met het Mystieke Lichaam van Christus: wij de ledematen (celletjes) en Christus het hoofd ?

We moeten elkaar helpen niet ten prooi te vallen aan wanhoop en cynisme bij het zien of ervaren van zoveel onrecht en onbegrip in de wereld en door alle uiterlijke schijn heen te zien om de werkelijke waarden te ontdekken .

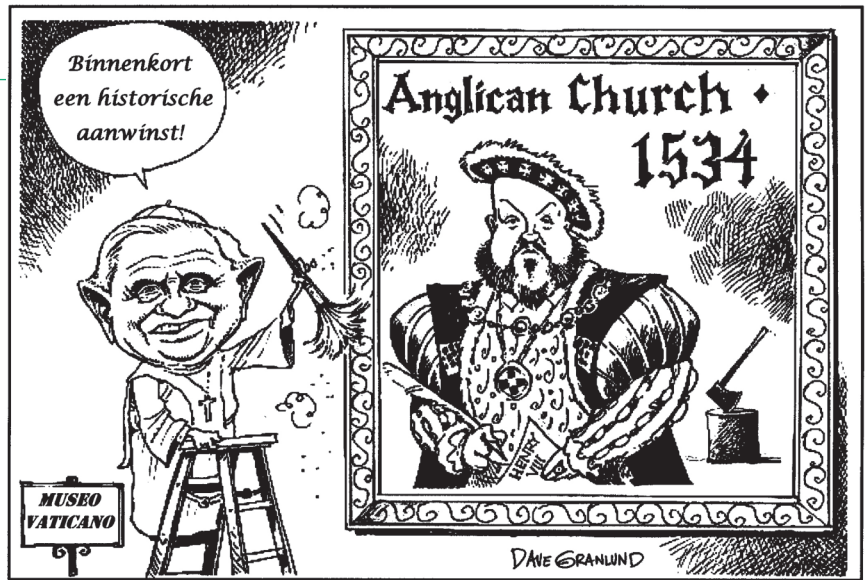
Ik geloof dat we met vallen en opstaan de mogelijkheid hebben om voor het goede te kiezen en te inspireren om het ontroerende van het menszijn te ontdekken: een heel klein elementje – partner – te zijn in Gods onvoorstelbare plan met de schepping. Als we in dit leven al zó geraakt kunnen worden door de liefde, kunnen we er op vertrouwen dat Gods liefde en barmhartigheid oneindig veel groter is.

D. Schlatmann-van Basten Batenburg, Roosendaal

OVERSTAP

Het lijkt een progressieve stap van het Vaticaan, de officiële 'apostolische constitutie' van paus B16, die het voor bisschoppen, priesters en gelovigen van de anglicaanse kerk gemakkelijker maakt om over te stappen naar de rooms-katholieke kerk. Priesters die dat doen en meestal wel getrouwd zijn (bij de anglicanen is dat toegestaan) kunnen, eenmaal binnen in de catholica, hun functies blijven uitoefenen. Het schijnt dat ca. 30 anglicaanse bisschoppen plus een flink aantal priesters een overstapkaartje hebben besteld.

Maar eigenlijk is deze pauselijke 'move' helemaal geen nieuws, want anglicaanse geestelijken konden al langer overstappen met behoud van functie. Er zitten toch wel haken en ogen aan deze maatregel. Het Vaticaan wil dan wel foei-conservatieve katholieken in de roomse schaaftal binnenloodsen (zoals de Pius X-broederschap) of groeperingen die 'slechts' de figuur van de paus niet accepteren (anglicanen dus), maar het weigert een dergelijk aanbod te doen aan de eigen gehuwde en verplicht uitgetreden priesters. Om maar te zwijgen van de vrouwen in het ambt. En de anglicanen die zich nu aanmelden, zijn niet de meest progressieve, gefrustreerd als ze zijn nu in hun kerk vrouwelijke priesters en bisschoppen zijn toegelaten. Het zou hun nog wel eens kunnen tegenvallen, wanneer dat bij de rooms-katholieken binnenkort ook een feit wordt. "Dit eenzijdige Vaticaanse gebaar is pure piraterij, gebaseerd op machtshonger om zoveel mogelijk 'afvalligen' binnen te lokken", zei Hans Küng, "en dat allemaal onder het motto: traditionalisten van alle christelijke kerken, verenigt u onder de koepel van de Sint Pieter!"

Word lid

BON VOOR OMWENTELING

De crisis in de kerk is de voorbode van een wereldwijde kerk-omwenteling. "Mariënburg" wil daarover informeren en eraan bijdragen. Als vereniging en als tijdschrift. Voelt u daar ook wat voor?

Sluit u aan bij onze gelederen:

De heer/mevrouw (a.u.b. aangeven wat van toepassing is)

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

- wordt lid van de vereniging Mariënburg en ontvangt vijf keer per jaar 'Mariënburg', 'het tijdschrift van de vereniging' (€ 25,- per jaar)
- abonneert zich op het tijdschrift 'Mariënburg' zonder lidmaatschap (€ 15,- per jaar)
- meldt zich voor drie proefnummers van het tijdschrift 'Mariënburg' (€ 5,-)
- is lid en wil een geschenkabonnement van drie nummers geven aan:

de heer / mevrouw (a.u.b. aangeven wat van toepassing is)

naam:

adres:

postcode en plaats:

Datum: Handtekening:

De (eventueel fotogekopieerde) ingevulde bon in gesloten envelop zonder postzegel opsturen naar:

Secretariaat Mariënburg – Antwoordnummer 223 – 3800 VB Amersfoort

of alle gegevens per e-mail zenden naar: secretariaat@marienburgvereniging.nl